TEISINGUMO TEISMO (trečioji kolegija) SPRENDIMAS

2011 m. lapkričio 17 d.*

Byloje C-496/09

dėl 2009 m. lapkričio 30 d. pagal EB 228 straipsnį pareikšto ieškinio dėl įsipareigojimų neįvykdymo

Europos Komisija, atstovaujama L. Pignataro, E. Righini ir B. Stromsky,

ieškovė,

prieš

Italijos Respubliką, atstovaujamą G. Palmeri, padedamos *avvocati dello Stato* F. Arena ir S. Fiorentino,

atsakovę,

* Proceso kalba: italų.

TEISINGUMO TEISMAS (trečioji kolegija),

kurį sudaro kolegijos pirmininkas K. Lenaerts, teisėjai E. Juhász, G. Arestis, T. von Danwitz ir D. Šváby (pranešėjas),

generalinė advokatė V. Trstenjak,
posėdžio sekretorė A. Impellizzeri, administratorė,

atsižvelgęs į rašytinę proceso dalį ir įvykus 2011 m. gegužės 12 d. posėdžiui,

atsižvelgęs į sprendimą, priimtą susipažinus su generalinės advokatės nuomone, nagrinėti bylą be išvados,

priima šį

Sprendimą

1 Savo ieškiniu Europos Bendrijų Komisija Teisingumo Teismo prašo:

— pripažinti, kad nesiėmusi visų priemonių, įgyvendinančių 2004 m. balandžio 1 d. Sprendimą *Komisija prieš Italiją* (C-99/02, Rink. p. I-3353) dėl pagalbos, kuri pagal 1999 m. gegužės 11 d. Komisijos sprendimą 2000/128/EB dėl Italijos taikomos pagalbos schemos užimtumui skatinti (OL L 42, 2000, p. 1) buvo pripažinta

neteisėta ir nesuderinama su bendrąja rinka, susigrąžinimo iš gavėjų, Italijos Respublika neįvykdė įsipareigojimų pagal šį sprendimą ir EB 228 straipsnio 1 dalį,

— nurodyti Italijos Respublikai sumokėti Komisijai iš pradžių nustatytą 285 696 eurų periodinę baudą, kuri vėliau buvo sumažinta iki 244 800 eurų, už kiekvieną dieną, kurią vėluojama įvykdyti minėtą Sprendimą *Komisija prieš Italiją*, nuo sprendimo paskelbimo šioje byloje dienos iki Sprendimo *Komisija prieš Italiją* įvykdymo,

— nurodyti Italijos Respublikai sumokėti Komisijai vienkartinę sumą, kurios dydis apskaičiuotas padauginus iš pradžių nustatytą 31 744 eurų periodinę baudą, kuri vėliau buvo sumažinta iki 27 200 eurų, už dieną iš dienų, kiek tęsiasi pažeidimas, skaičiaus nuo minėto Sprendimo *Komisija prieš Italiją* ir sprendimo šioje byloje paskelbimo dienos, kiek tai susiję su Sprendimu 2000/128, ir

— priteisti iš Italijos Respublikos bylinėjimosi išlaidas.

I — Ginčo aplinkybės

2 1999 m. gegužės 11 d. Komisija priėmė Sprendimą 2000/128, kurio rezoliucinės dalies 1–4 straipsniai suformuluoti taip:

„1 straipsnis

1. Pagalba, kurią nuo 1995 m. lapkričio mėn. Italija neteisėtai suteikė, siekiant įdarbinti darbuotojus pagal mokymo ir darbo sutartis, numatytas įstatymuose 863/84,

407/90, 169/91 ir 451/94, yra suderinama su bendrąja rinka ir EEE susitarimu, kiek ji susijusi su:

— naujų darbo vietų kūrimu įmonėse pagalbos gavėjose darbuotojams, kurie dar neturi darbo arba prarado ankstesnį darbą, kaip tai suprantama pagal gaires dėl pagalbos užimtumui,

— darbuotojų, susiduriančių su dideliais sunkumais patenkant ar grįžtant į darbo rinką, įdarbinimu. Šiame sprendime sąvoka „darbuotojų, susiduriančių su dideliais sunkumais patenkant ar grįžtant į darbo rinką“ apima jaunesnius nei 25 m. asmenis, turinčius universitetinio mokslo studijų diplomą (*laurea*), iki 29 m. amžiaus imtinai, ir ilgalaikius bedarbius, kurie bent metus yra be darbo.

2. Pagalba, suteikta sudarant mokymo ir darbo sutartis, kurios neatitinka 1 dalyje nurodytų sąlygų, yra nesuderinama su bendrąja rinka.

2 straipsnis

1. Pagalba, kurią Italija suteikė pagal Įstatymo 196/97 15 straipsnį, siekiant pakeisti mokymo ir darbo sutartis į neterminuotas darbo sutartis, suderinama su bendrąja rinka ir EEE susitarimu, jeigu laikomasi sąlygos dėl realių darbo vietų sukūrimo, kuri apibrėžta gairėse dėl pagalbos užimtumui.

Įmonės darbuotojų skaičius apskaičiuojamas atskaičiavus darbo vietas, kurių atžvilgiu vykdomi pokyčiai, ir sukurtas darbo vietas, sudarant terminuotas darbo sutartis arba negarantuojant ilgalaikio darbo.

2. Pagalba, suteikta siekiant pakeisti mokymo ir darbo sutartis į neterminuotas darbo sutartis, kuri neatitinka 1 dalyje nurodytos sąlygos, yra nesuderinama su bendrąja rinka.

3 straipsnis

Italija imasi būtinų priemonių susigrąžinti iš gavėjų neteisėtai suteiktą pagalbą, kuri neatitinka 1 ir 2 straipsnyje nurodytų sąlygų.

Susigrąžinama pagal nacionalinėje teisėje numatytas procedūras. Į susigrąžintiną pagalbą įskaitomos palūkanos, kurios skaičiuojamos nuo tos dienos, kai gavėjams buvo suteikta pagalba, iki jos grąžinimo dienos. Palūkanos apskaičiuojamos pagal referencinę palūkanų normą, kuri taikoma regioninės pagalbos subsidijos ekvivalentui apskaičiuoti.

4 straipsnis

Per du mėnesius nuo šio sprendimo paskelbimo Italijos Respublika informuoja Komisiją apie priemones, kurių buvo imtasi sprendimui įgyvendinti.“

II — Minėtas Sprendimas Komisija prieš Italiją

3 2002 m. kovo 15 d. Komisija, remdamasi EB 226 straipsniu ir EB 88 straipsnio 2 dalies antra pastraipa, pateikė ieškinį dėl Italijos Respublikos įsipareigojimų neįvykdymo, kuriuo prašoma pripažinti, kad ši valstybė per nustatytą terminą nesiėmė visų priemonių, būtinų susigrąžinti iš gavėjų pagalbą, kuri Sprendimu 2000/128 buvo pripažinta neteisėta ir nesuderinama su bendrąja rinka, ir bet kuriuo atveju ši valstybė narė nepranešė apie priimtas priemones.

4 Minėto Sprendimo *Komisija prieš Italiją* rezoliucinės dalies 1 punkte Teisingumo Teismas nurodė:

„Per nustatytą terminą nesiėmusi visų priemonių, būtinų susigrąžinti iš gavėjų pagalbą, kuri [Sprendimu 2000/128] buvo pripažinta neteisėta ir nesuderinama su bendrąja rinka, Italijos Respublika neįvykdė įsipareigojimų pagal šio sprendimo 3 ir 4 straipsnius."

III — Ikiteisminė procedūra

5 Priėmus minėtą Sprendimą *Komisija prieš Italiją*, Komisija, siekdama paspartinti pagalbos grąžinimo procedūrą, 2004 m. liepos 7 d. laišku nustatė taisykles, kurių laikantis turi būti vykdomas šis grąžinimas. Kadangi Italijos valdžios institucijos nepateikė atsakymo, 2004 m. gruodžio 7 d. laišku Komisija paprašė pateikti informacijos apie padarytą pažangą vykdant pagalbos grąžinimo procedūrą.

6 2005 m. vasario 28 d., balandžio 12 d., birželio 28 d. ir rugpjūčio 19 d. pateikus prašymus dėl informacijos, Italijos Respublika informavo Komisiją, kad 588 įmonės gavo didesnę nei 500 000 eurų pagalbą, o 871 — pagalbą, kurios dydis siekė nuo 250 000 iki 500 000 eurų, kad 2005 m. rugsėjo mėn. 1 009 įmonėms iš 1 457 buvo pateikti nurodymai grąžinti pagalbą ir kad įmonės gavėjos pateikė daug ieškinių dėl šių nurodymų.

7 Italijos Respublikai pateikus prašymą, Komisija 2005 m. spalio 27 d. laišku pritarė dėl pagalbos, suteiktos po 1995 m. lapkričio mėn., negrąžinimo, kiek ji susijusi su darbuotojų įdarbinimu iki šios datos. Šiame laiške Komisija taip pat paklausė šios valstybės narės, kodėl 448 nurodymai grąžinti pagalbą dar nebuvo nusiųsti jų gavėjams, taip pat dėl jau išieškotų ir likusių išieškoti sumų. Šie klausimai buvo pakartoti 2005 m. gruodžio 9 d. laiške.

8 Italijos Respublikai informavus Komisiją, kad 62 įmonių atžvilgiu neturėtų būti taikoma pagalbos grąžinimo procedūra, ši institucija paklausė atitinkamos valstybės narės, kokios yra šio netaikymo priežastys, nes patikrinimo procedūros turėjo būti baigtos iki 2005 m. pradžios. Ji taip pat pakartojo savo klausimus dėl padarytos pažangos vykdant grąžinimo procedūras.

9 2006 m. kovo 29 d. laišku Italijos valdžios institucijos informavo Komisiją apie tai, kad dar 113 įmonių netaikoma pagalbos grąžinimo procedūra, ir nurodė, kad buvo pateikti 363 ieškiniai dėl nurodymų grąžinti pagalbą. 2006 m. balandžio 11 d. ir liepos 6 d. Komisija pateikė atnaujintus prašymus paaiškinti ir patikslinti ir nurodė esanti pasirengusi susitikti su šiomis valdžios institucijomis.

10 2006 m. liepos 20 d. įvykusiame susitikime Italijos Respublika informavo apie naujos administracinės struktūros įsteigimą, siekiant centralizuoti visas pagalbos grąžinimo procedūras.

11 2006 m. lapkričio 10 d. Italijos valdžios institucijos informavo Komisiją, kad bendra iš 1 059 įmonių susigrąžintina suma siekia 444 738 911,88 euro, iš kurių 2 481 950,42 euro jau grąžinta.

12 2006 m. gruodžio 19 d. Komisija konstatavo, jog vykdant pagalbos grąžinimo procedūrą nėra progreso, ir nurodė Italijos valdžios institucijoms, kad turėjo galimybę kreiptis į Europos Bendrijų Teisingumo Teismą pagal EB 228 straipsnio 2 dalį. Šios institucijos atsakė 2007 m. kovo 23 d. laišku ir informavo Komisiją, kad iš bendros susigrąžintinos 519 958 761,97 euro sumos, 1 626 129,22 euro jau išieškota.

13 2007 m. liepos 19 d. Komisija nusiuntė Italijos Respublikai oficialų pranešimą remdamasi minėta nuostata, kuriame nurodė, kad ši valstybė narė negali aiškiai nurodyti gavėjų, turinčių grąžinti aptariamą neteisėtą pagalbą, skaičiaus.

14 Atsakydama į šį oficialų pranešimą Italijos Respublika 2007 m. rugsėjo 23 d. ir gruodžio 7 d. informavo Komisiją, pirma, kad 2007 m. gegužės 23 d. Ministrų Tarybos pirmininko dekrete, apibrėžiančiame teisinių faktų patvirtinimo deklaravimo tvarką, kiek tai susiję su kai kuria pagalba, kurią Europos Komisija pripažino nesuderinama

(GURI, Nr. 160, 2007 m. liepos 12 d., p. 13), nuo šiol numatyta, kad įmonės, gavusios neteisėtą ir su bendrąja rinka nesuderinamą pagalbą, negali prašyti skirti naujos valstybės pagalbos, jeigu prieš tai nenurodė, kad grąžino ankstesnę pagalbą, ir, antra, kad ji atidarė *Banca d'Italia* specialią užšaldytą banko sąskaitą, į kurią įmonės, kurių atžvilgiu taikoma pagalbos grąžinimo procedūra, galėtų pervesti pagalbos sumas. Be to, ši valstybė narė nurodė objektyvius vykdant grąžinimo procedūrą kylančius sunkumus, susijusius su dideliu gavėjų skaičiumi ir tuo, kad Sprendimu 2000/128 buvo nustatyti nauji kriterijai tikrinti pagalbos suderinamumą nuo 1995 m. lapkričio mėn., kaip antai susiję su darbuotojų diplomu ir galimu darbo vietų padidėjimu dėl naujų įdarbinimo atvejų.

15 2008 m. vasario 1 d. Komisija nusiuntė Italijos Respublikai pagrįstą nuomonę pagal EB 228 straipsnio 2 dalį, kurioje nurodė, kad atsižvelgė į praktinius sunkumus, su kuriais ši valstybė susidūrė vykdydama neteisėtos pagalbos grąžinimo procedūrą, ir tai, kad galiausiai buvo pradėtos vykdyti Sprendimo 2000/128 įgyvendinimo procedūros, tačiau ji nurodė, jog tik 0,5 % aptariamos neteisėtos pagalbos buvo grąžinta praėjus daugiau nei trejiems metams po minėto Sprendimo *Komisija prieš Italiją* priėmimo. Todėl paragino šią valstybę narę imtis reikiamų priemonių, kad būtų atsižvelgta į šią pagrįstą nuomonę per du mėnesius nuo jos gavimo.

16 Atsakydamos Italijos valdžios institucijos pateikė Komisijai įvairios informacijos, patvirtinančios, kad grąžinta daugiau sumų ir kad buvo priimtas 2008 m. balandžio 8 d. Dekretas įstatymas Nr. 59 dėl skubių nuostatų, susijusių su Bendrijos įsipareigojimų įgyvendinimu ir Europos Bendrijų Teisingumo Teismo sprendimų vykdymu (GURI, Nr. 84, 2008 m. balandžio 9 d., p. 3), skirtas išspręsti procedūrinę problemą, susijusią su Italijos teismų sprendimu sustabdyti nurodymus gražinti pagalbą. Gavusi šį

dekretą įstatymą Komisija 2008 m. gegužės 14 d. ir liepos 23 d. laiškais sutiko kelis mėnesius sustabdyti savo sprendimą kreiptis į Teisingumo Teismą tam, kad galėtų įvertinti šio naujo reglamentavimo poveikį pagalbos grąžinimo procedūrai.

17 Atsakydama į Komisijos prašymą pateikti visiškai atnaujintą informaciją apie progresą, padarytą vykdant pagalbos grąžinimo procedūrą, Italijos Respublika 2008 m. rugsėjo 11 d. pateikė informaciją, kurioje nurodyta bendra susigrąžintina suma, siekianti 389 712 614,57 euro, ir jau grąžintos sumos, siekiančios 37 508 710,80 euro 2008 m. rugsėjo 3 d.

18 2008 m. lapkričio 14 d. Italijos valdžios institucijos Komisijai nusiuntė naują susigrąžintinų sumų ataskaitą, kur jos sumažintos iki 363 526 898,76 euro, iš kurių 43 348 730,34 euro suma jau buvo pervesta, ir nurodė, kad sumų išieškojimą priverstine tvarka vykdė bendrovė, turėjusi teisę nustatyti skolų išieškojimo terminus, todėl ji galėjo atsakyti už savo veiksmus tik praėjus trejų metų terminui, skaičiuojamam nuo įpareigojimų prisiėmimo.

19 2009 m. birželio 22 d. Italijos Respublika informavo Komisiją, kad susigrąžintinos sumos siekia 281 525 686,79 euro, iš kurių 52 088 600,60 euro jau išieškota.

20 Šiomis aplinkybėmis Komisija nusprendė pareikšti šį ieškinį.

IV — Dėl įsipareigojimų neįvykdymo

A — *Šalių argumentai*

21 Komisija mano, kad Italijos Respublika neįvykdė įsipareigojimų, nes pasibaigus pagrįstoje nuomonėje nustatytam terminui nesusigrąžino visos neteisėtai išmokėtos sumos, konkrečiai kalbant, 519 958 761,97 euro, kuri nurodyta šios valstybės narės 2007 m. kovo 27 d. laiške.

22 Komisija taip pat nesutinka su tuo, jog absoliučiai nebuvo galima grąžinti šios pagalbos; ji tvirtina, kad, pirma, aptariama valstybė narė to neteigė vykstant ikiteisminei procedūrai ir, antra, sąlygos dėl tokio negalėjimo grąžinti nėra akivaizdžiai įvykdytos šioje byloje. Šiuo klausimu Teisingumo Teismas minėto Sprendimo *Komisija prieš Italiją* 27 punkte jau nurodė, kad Italijos Respublika šiuo atžvilgiu negali remtis dideliu įmonių, kurioms taikoma pagalbos grąžinimo procedūra, ir dar didesniu atitinkamų darbuotojų skaičiumi.

23 Italijos Respublika ginčija bendrą susigrąžintiną 251 271 032,37 euro sumą, nors pripažįsta, kad 2010 m. liepos mėn. jai buvo grąžinta tik 63 062 555,46 euro suma, prie kurios, atsižvelgiant į įvairius aspektus, turi būti priskaičiuota 73 353 387,28 euro, kaip tai patvirtina prie tripliko pridėtame diskelyje pateikta informacija.

24 Šiuo atžvilgiu per posėdį Komisija pripažino, kad bendra paskirstytos pagalbos suma faktiškai siekia 251 271 032,37 euro ir kad 63 062 555,46 euro pagalbos sumą Italijos Respublika jau susigrąžino.

25 Ginčydama įsipareigojimų neįvykdymą, Italijos Respublika tvirtina, kad aptariamos neteisėtos pagalbos grąžinimo procedūra susijusi su ypatingu sunkumu, kuris atitinka sąlygas dėl laikino visiško negalėjimo grąžinti pagalbą pobūdžio. Šiuo atžvilgiu ji nurodo sąlyginį Sprendimo 2000/128 pobūdį. Ji taip pat tvirtina, jog Italijos administracija neturėjo informacijos, kad galėtų patikrinti šios pagalbos suderinamumą su bendrąja rinka. Be to, ji ėmėsi visų būtinų priemonių aptariamų įmonių atžvilgiu, kad būtų įgyvendinta pagalbos grąžinimo procedūra. Ją vykdant visų įmonių, kurios buvo atleistos nuo socialinių mokesčių, atžvilgiu ir dėl to pakeitus įstatyminę bazę buvo galima gauti informaciją, būtiną įvykdyti įsipareigojimą susigrąžinti pagalbą, todėl buvo susigrąžinta gerokai daugiau sumų. Be to, laikotarpiu, kuriuo Italijos valdžios institucijos neturėjo pakankamai informacijos, leidžiančios įgyvendinti pagalbos grąžinimo procedūras, buvo įvykdytos sąlygos dėl visiško negalėjimo grąžinti pagalbą, tačiau tokios situacijos nebebuvo gavus šioms procedūroms vykdyti būtiną informaciją.

B — *Teisingumo Teismo vertinimas*

26 Siekiant nustatyti, ar Italijos Respublika priėmė visas priemones minėtam Sprendimui *Komisija prieš Italiją* įgyvendinti, reikia patikrinti, ar pagalbą gavusios įmonės grąžino pagalbos sumas, kurios yra šio ginčo dalykas.

27 Šiuo klausimu reikia priminti, kad pagal nusistovėjusią teismo praktiką data, kuria reikia remtis vertinant įsipareigojimų neįvykdymą pagal EB 228 straipsnio 2 dalį, yra remiantis minėta nuostata pateiktoje pagrįstoje nuomonėje nurodyto termino pabaiga (žr. 2005 m. liepos 12 d. Sprendimo *Komisija prieš Prancūziją*, C-304/02, Rink. p. I-6263, 30 punktą ir 2009 m. liepos 7 d. Sprendimo *Komisija prieš Graikiją* C-369/07, Rink. p. I-5703, 43 punktą), šiuo atveju tai — 2008 m. balandžio 1 d.

28 Be to, aišku, kad šią datą Italijos valdžios institucijos nesusigrąžino visos neteisėtai sumokėtos pagalbos ir todėl minėtas Sprendimas *Komisija prieš Italiją* tebėra iš dalies neįvykdytas.

29 Dėl Italijos Respublikos nurodyto pagrindo, kad ji laikinai visiškai negalėjo grąžinti aptariamos pagalbos, nes buvo daug įmonių gavėjų ir ji neturėjo informacijos, reikalingos apskaičiuoti susigrąžintinas sumas, visų pirma reikia nurodyti, kad Teisingumo Teismas jau nepritarė panašiam argumentui minėto Sprendimo *Komisija prieš Italiją* 22 ir 23 punktuose.

30 Šiuo klausimu Teisingumo Teismas priminė teismo praktiką, pagal kurią, kai dėl Komisijos sprendimo, kuriuo reikalaujama panaikinti su bendrąja rinka nesuderinamą valstybės pagalbą, nebuvo pareikštas tiesioginis ieškinys arba toks ieškinys atmestas, vienintelis gynybos pagrindas, kuriuo gali remtis valstybė narė pateikus ieškinį dėl įsipareigojimų neįvykdymo, grindžiamas visišku negalėjimu teisingai įgyvendinti šį sprendimą, ir minėtuose 22 ir 23 punktuose nurodė, kad nei vidaus sunkumų, net ir neįveikiamų, baimė, nei tai, kad aptariama valstybė narė turi patikrinti atitinkamos įmonės individualią situaciją, negali pateisinti šios valstybės narės įsipareigojimų pagal Sąjungos teisę neįvykdymo.

31 Be to, reikia konstatuoti, kad priemonės, kurių ėmėsi Italijos Respublika nuo 2006 m. siekdama įveikti sunkumus, kylančius norint nustatyti ir susigrąžinti aptariamos neteisėtos pagalbos sumas, buvo pakankamos paspartinti šių sumų grąžinimą, kaip tai, be kita ko, tvirtino ši valstybė narė, ir kad vėlavimas įgyvendinti Sprendimą 2000/128 iš esmės susijęs su tuo, kad ši valstybė delsė imtis veiksmų ir priėmė minėtas priemones tik praėjus daugiau nei dvejiems metams po minėto Sprendimo *Komisija prieš Italiją* priėmimo. Šiuo atžvilgiu faktas, kad atitinkama valstybė narė informavo Komisiją apie sunkumus, su kuriais susidūrė susigrąžindama minėtą pagalbą, ir jiems įveikti priimtus sprendimus, neturi reikšmės.

32 Be kita ko, nors Italijos Respublikai reikėjo ilgesnio laikotarpio identifikuoti gavėjus ir nustatyti pagalbos, skirtos pagal schemą, kuri buvo pripažinta nesuderinama su bendrąja rinka, sumą, nes buvo kalbama tik apie individualią pagalbą, o į tai galima atsižvelgti nustatant bazinį baudos dydį, iš šios valstybės narės pateiktų paaiškinimų negalima daryti išvados, kaip to reikalaujama įgyvendinant sprendimą dėl įsipareigojimų neįvykdymo panašiu atveju, kad buvo vykdoma visų priemonių, kurių imtasi siekiant susigrąžinti aptariamą pagalbą, nuolatinė ir veiksminga kontrolė.

33 Taigi Italijos Respublika negalėjo pagrįstai tvirtinti, kad ėmėsi visų priemonių, būtinų įgyvendinti aptariamos pagalbos grąžinimo procedūrą.

34 Šiomis aplinkybėmis reikia konstatuoti, kad iki datos, kurią pasibaigė 2008 m. vasario 1 d. Komisijos pagal EB 228 straipsnį pateiktoje pagrįstoje nuomonėje nustatytas terminas, nesiėmusi visų priemonių, įgyvendinančių minėtą Sprendimą *Komisija prieš Italiją* dėl pagalbos, kuri pagal Sprendimą 2000/128 buvo pripažinta neteisėta ir

nesuderinama su bendrąja rinka, susigrąžinimo iš gavėjų, Italijos Respublika neįvykdė įsipareigojimų pagal šį sprendimą ir EB 228 straipsnio 1 dalį.

V — Dėl piniginių baudų

35 Nustatęs, kad Italijos Respublika per pagrįstoje nuomonėje nustatytą terminą neįvykdė minėto Sprendimo *Komisija prieš Italiją*, Teisingumo Teismas, taikydamas EB 228 straipsnio 2 dalies trečią pastraipą, gali skirti šiai valstybei narei sumokėti vienkartinę sumą arba periodinę baudą.

36 Šiuo atžvilgiu reikia priminti, kad Teisingumo Teismas, atsižvelgdamas į nagrinėjamos bylos aplinkybes ir, jo manymu, reikalingą įtikinimo ar atgrasymo lygį, kiekvienoje byloje turi nustatyti tinkamas pinigines baudas, kad būtų kuo greičiau įvykdytas sprendimas, kuriuo prieš tai buvo pripažintas įsipareigojimų neįvykdymas, ir užkirstas kelias pakartoti panašius Sąjungos teisės pažeidimus (2011 m. kovo 31 d. Sprendimo *Komisija prieš Graikiją*, C-407/09, Rink. p. I-2467, 29 punktas ir jame nurodyta teismo praktika).

37 Tačiau Komisijos pasiūlymai neįpareigoja Teisingumo Teismo ir tėra naudinga gairė. Be to, gairės, kaip antai numatomos Komisijos pranešimuose, ne įpareigoja Teisingumo Teismą, bet prisideda prie šios institucijos veiksmų skaidrumo, nuspėjamumo ir teisinio saugumo užtikrinimo (minėto 2009 m. liepos 7 d. Sprendimo *Komisija prieš Graikiją* 112 punktas ir jame nurodyta teismo praktika).

A — *Dėl baudos*

1. Šalių argumentai

38 Komisija rėmėsi skaičiavimo metodu, nurodytu jos 2005 m. gruodžio 13 d. Pranešime SEC(2005) 1658 dėl EB 228 straipsnio įgyvendinimo, kuris buvo įgyvendintas 2010 m. liepos 20 d. Komunikatu SEC(2010) 923, pavadintu „Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 260 straipsnio įgyvendinimas. Duomenų, naudojamų apskaičiuojant vienkartines sumas arba periodines baudas, kurias Komisija siūlo nustatyti Teisingumo Teismui nagrinėjant pažeidimo procedūras, atnaujinimas“ (toliau — 2010 m. komunikatas). Komisija mano, kad periodinė bauda, kuri iš pradžių siekė 285 696 eurų, o vėliau taikant 2010 m. komunikatą – 244 800 eurų, apskaičiuota remiantis fiksuota 600 eurų suma, ją padauginus iš sunkumo koeficiento 8, trukmės koeficiento 3 ir *n* faktoriaus 17, yra proporcinga pažeidimo sunkumui ir trukmei, atsižvelgiant į būtinybę tokia bauda priversti ir atgrasyti.

39 Šiuo klausimu Komisija tvirtina, pirma, kad EB sutarties nuostatos dėl valstybės pagalbos yra vienas iš vidaus rinkos įgyvendinimo kertinių akmenų, kaip matyti, be kita ko, iš EB 87 straipsnio struktūros ir Teisingumo Teismo praktikos. Antra, nesugrąžinus neteisėtos pagalbos, neigiamas poveikis buvo dar didesnis, nes jos suma buvo didelė ir ji buvo sumokėta dideliam įmonių skaičiui, kurios veikia įvairiuose ūkio sektoriuose. Ji taip pat nurodo, kad tuo metu, kai buvo kreiptasi į Teisingumo Teismą, pažeidimas truko 62 mėnesius. Be to, ji nurodo, kad jos argumentus patvirtina minėto 2009 m. liepos 7 d. Sprendimo *Komisija prieš Graikiją* 118–120 punktai.

40 Italijos Respublika tvirtina, kad baudos, kurią prašo paskirti Komisija, suma yra neproporcinga ir klaidinga. Nustatant šią sumą neatsižvelgiama į progresą, padarytą įgyvendinant šiai valstybei narei tenkančius įsipareigojimus, nes 70 % susigrąžintinų sumų jau buvo pervestos iš atitinkamų įmonių, ir į su aptariamu grąžinimu susijusius sunkumus. Ši valstybė narė taip pat tvirtina, jog sunkumo koeficientas yra neproporcingas ir turi būti 1, atsižvelgiant į tai, kad Komisija pasiūlė koeficientą 4 byloje, kurioje priimtas 2003 m. lapkričio 25 d. Sprendimas *Komisija prieš Ispaniją* (C-278/01, Rink. p. I-14141), kuriame nagrinėjami žmonių sveikatos ir aplinkos klausimai.

41 Galiausiai Italijos Respublika tvirtina, jog būtina, kad Teisingumo Teismas pakeistų baudos sumą, atsižvelgęs į progresą, padarytą įgyvendinant atitinkamai valstybei narei tenkančius įsipareigojimus, kaip jis padarė minėtame Sprendime *Komisija prieš Ispaniją*. Vien tai, jei būtų nepadarytas toks pakeitimas, būtų didelė klaida, daranti poveikį Komisijos pasiūlytam apskaičiavimo būdui.

2. Teisingumo Teismo vertinimas

a) Dėl baudos nustatymo principo

42 Teisingumo Teismas nusprendė, kad baudos paskyrimas iš principo yra pateisinamas tik tiek, kiek tęsiasi iš ankstesnio sprendimo neįvykdymo kylantis pažeidimas, kol Teisingumo Teismas išnagrinės faktines aplinkybes (minėto 2009 m. liepos 7 d. Sprendimo *Komisija prieš Graikiją* 59 punktas ir jame nurodyta teismo praktika).

43 Be to, kalbant apie su bendrąja rinka nesuderinamos valstybės pagalbos grąžinimą, pagal teismo praktiką ir 1999 m. kovo 22 d. Tarybos reglamento (EB) Nr. 659/1999, nustatančio išsamias EB sutarties 93 straipsnio taikymo taisykles (OL L 83, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 8 sk., 1 t., p. 339), 13 konstatuojamąją dalį ir 14 straipsnio 3 dalį reikalaujama, kad pagalbą suteikusi valstybė narė faktiškai nedelsiant vykdytų minėtos pagalbos grąžinimą, siekdama užtikrinti Komisijos sprendimo, kuriuo nurodyta grąžinti neteisėtai sumokėtą pagalbą, veiksmingumą (šiuo klausimu žr. 2006 m. spalio 5 d. Sprendimo *Komisija prieš Prancūziją*, C-232/05, Rink. p. I-10071, 42, 43 ir 50 punktus).

44 Šiuo atveju reikia konstatuoti, kad žodinės proceso dalies šioje byloje užbaigimo dieną didžioji aptariamos pagalbos dalis nebuvo grąžinta, ir taip sutrukdyta atkurti veiksmingą konkurenciją, kaip numatyta Reglamento Nr. 659/1999 tryliktoje konstatuojamojoje dalyje.

45 Tokiomis aplinkybėmis Teisingumo Teismas mano, kad sprendimas nurodyti Italijos Respublikai sumokėti baudą yra tinkama finansinė priemonė paskatinti šią valstybę imtis būtinų priemonių užbaigti įsipareigojimų neįvykdymą ir užtikrinti visišką Sprendimo 2000/128 ir minėto Sprendimo *Komisija prieš Italiją* įvykdymą.

b) Dėl baudos paskyrimo

46 Siekiant nustatyti baudą šiuo atveju reikia nurodyti, pirma, baudos formą, antra, jos bazinę sumą ir, trečia, įvykdymo sąlygas.

i) Dėl baudos formos

47 Siekiant nustatyti baudos formą, reikia atsižvelgti į, kaip nurodė Italijos Respublika, pagalbos, sumokėtos pagal schemą, kuri Sprendimu 2000/128 pripažinta nesuderinama su bendrąja rinka, grąžinimo procedūrų ypatumus.

48 Dėl Komisijos pasiūlyto tokio pat baudos dydžio, atrodo, Italijos Respublikai bus labai sunku greitu laiku visiškai įgyvendinti Sprendimą 2000/128, taigi ir minėtą Sprendimą *Komisija prieš Italiją*, atsižvelgiant į tai, kad su tuo susijusiose procedūrose dalyvauja daug įmonių.

49 Atsižvelgus į šį ypatumą tikėtina, kad šiai valstybei narei pavyks reikšmingai padidinti Sprendimo 2000/128 įgyvendinimo lygį, tačiau greitu laiku nepavyks jo įgyvendinti visiškai. Jeigu baudos dydis liktų nepakeistas, ją ir toliau būtų reikalaujama mokėti tol, kol atitinkama valstybė narė visiškai įvykdys minėtą sprendimą. Tokiomis aplinkybėmis bauda, kuria atsižvelgiama į valstybės narės vykdant įsipareigojimus galbūt padarytą progresą, atitinka specifines nagrinėjamo atvejo aplinkybes ir todėl yra proporcinga nustatytam įsipareigojimų neįvykdymui (pagal analogiją žr. minėto Sprendimo *Komisija prieš Ispaniją* 48 ir 49 punktus).

50 Šiuo atžvilgiu taip pat reikia nurodyti, kad, kalbant apie neteisėtos pagalbos grąžinimą, atitinkama valstybė narė turi pateikti šiai institucijai šios pagalbos grąžinimo įrodymų, kaip tai pagrįsta lojalaus bendradarbiavimo principu, siekiant užtikrinti Sutarties nuostatų visapusišką laikymąsi, kaip tai šiuo atveju matyti iš Sprendimo 2000/128 4 straipsnio (šiuo klausimu žr. minėto 2009 m. liepos 7 d. Sprendimo

Komisija prieš Graikiją 75 punktą). Taigi apskaičiuojant baudos dydį šioje byloje į pagalbos grąžinimą reikia atsižvelgti tik su sąlyga, kad Komisija apie tai buvo informuota ir galėjo įvertinti įrodymų, kurie šiuo klausimu jai buvo pateikti, tinkamumą.

51 Atsižvelgiant į tai, kas pasakyta, tam, kad bauda būtų pakeista, atsižvelgiant į konkretaus atvejo aplinkybes, ir būtų proporcinga nurodytam įsipareigojimų neįvykdymui, reikia nustatyti jos sumą, atsižvelgiant į atsakove esančios valstybės narės padarytą progresą įgyvendinant Sprendimą 2000/128 (šiuo klausimu žr. minėto Sprendimo *Komisija prieš Ispaniją* 50 punktą), nes iš bylos medžiagos matyti, kad ši valstybė narė gali pateikti tiesioginių ir patikimų su šiuo įgyvendinimu susijusių įrodymų, todėl faktiškai gali būti nustatyta kitokia bauda. Be to, šioje byloje Italijos Respublika prie savo tripliko pridėjo diską su įrodymais, pateikė atsiskaitymo lapelius, tiesiogiai ir patikimai patvirtinančius lėšų, sukauptų už jau grąžintą neteisėtą pagalbą, judėjimą. Pateikus rašytinį klausimą, Komisija nurodė, kad šie atsiskaitymo lapeliai kiekvienos įmonės atveju atlikus palyginimą su galutinėje, taip pat šio tripliko priede, pateiktoje lentelėje nurodytomis sumomis patvirtina Italijos Respublikos teiginius dėl jau grąžintos sumos, konkrečiai kalbant, 63 062 555 eurų. Šiomis aplinkybėmis tai, kad ši valstybė narė pateikė tokius lapelius, gali būti laikoma tiesioginiu ir patikimu jos įpareigojimų šioje byloje vykdymo įrodymu.

52 Tokiu atveju reikia nustatyti mokėti Italijos Respublikai periodinę sumą, apskaičiuotą, padauginus bazinę sumą iš neteisėtos pagalbos, kuri dar negrąžinta arba nebuvo įrodytas jos grąžinimas, procentinės dalies, apskaičiuojamos nuo bendros šio sprendimo paskelbimo dieną negrąžintos sumos (pagal analogiją žr. minėto Sprendimo *Komisija prieš Ispaniją* 50 punktą).

53 Šiuo atžvilgiu apskaičiuojant baudos dydį šioje byloje į minėtos pagalbos grąžinimą galima būtų atsižvelgti tik su vienintele sąlyga, jei Komisija apie tai buvo informuota ir galėjo įvertinti jai šiuo tikslu pateiktų įrodymų tinkamumą (šiuo klausimu žr. minėto 2009 m. liepos 7 d. Sprendimo *Komisija prieš Graikiją* 75 punktą).

54 Todėl reikia nustatyti periodišką baudos mokėjimą kas pusmetį, kad Komisija galėtų įvertinti progresą, padarytą vykdant grąžinimo procedūras, atsižvelgiant į situaciją aptariamo laikotarpio pabaigoje, sudarant galimybę atsakove esančiai valstybei narei turėti pakankamai laiko surinkti ir perduoti Komisijai informaciją, kuria remiantis galima būtų nustatyti neteisėtai sumokėtų sumų grąžinimą už atitinkamą laikotarpį.

55 Taigi bauda turi būti nustatoma kas pusmetį, o jos suma apskaičiuojama padauginus bazinę sumą iš neteisėtos pagalbos, kuri dar negrąžinta arba nebuvo įrodytas jos grąžinimas pasibaigus atitinkamam laikotarpiui, procentinės dalies, skaičiuojamos nuo bendros šio sprendimo paskelbimo dieną negrąžintos sumos.

ii) Dėl baudos bazinės sumos

56 Reikia priminti, kad naudodamasis savo diskrecija Teisingumo Teismas turi nustatyti tokį baudos dydį, kad ši bauda, pirma, atitiktų aplinkybes ir, antra, būtų proporcinga nustatytam įsipareigojimų neįvykdymui bei atitinkamos valstybės narės mokumui (minėto 2009 m. liepos 7 d. Sprendimo *Komisija prieš Graikiją* 114 punktas ir jame nurodyta teismo praktika).

57 Teisingumo Teismui atliekant vertinimą, pagrindiniai kriterijai, į kuriuos reikia atsižvelgti, siekiant užtikrinti baudos priverstinį pobūdį vienodai ir veiksmingai taikant Sąjungos teisę, iš principo yra pažeidimo trukmė, jo sunkumo laipsnis ir atitinkamos valstybės narės mokumas. Norėdamas taikyti šiuos kriterijus Teisingumo Teismas pirmiausia turi atsižvelgti į neįvykdymo pasekmes privatiems ir viešiesiems interesams bei atitinkamos valstybės narės pareigų įvykdymo skubą (minėto 2009 m. liepos 7 d. Sprendimo *Komisija prieš Graikiją* 115 punktas ir jame nurodyta teismo praktika).

58 Pažeidimo trukmę pagal nusistovėjusią teismo praktiką turi nustatyti Teisingumo Teismas, atsižvelgdamas į momentą, kada jis imasi vertinti faktines aplinkybes, o ne kada Komisija kreipiasi į jį (šiuo klausimu žr. minėto 2009 m. liepos 7 d. Sprendimo *Komisija prieš Graikiją* 116 punktą ir jame nurodytą teismo praktiką).

59 Kadangi Italijos Respublikai neįrodė, kad įvykdė įsipareigojimą visiškai įgyvendinti minėtą Sprendimą *Komisija prieš Italiją*, kaip tai buvo konstatuota šio sprendimo 44 punkte, reikia laikyti, kad šis įsipareigojimų neįvykdymas tęsiasi daugiau nei septynerius metus, tai yra ilgą laiką.

60 Dėl pažeidimo sunkumo reikia priminti Sutarties nuostatų konkurencijos srityje ir ypač susijusių su valstybės pagalba esminį pobūdį, kurios yra viena iš pagrindinių Europos Sąjungai patikėtų užduočių išraiška. Tuo metu, kai Teisingumo Teismas vertina galimybę nustatyti baudą ir jos dydį, šis esminis ypatumas, būtent vidaus rinkos kūrimas, grindžiamas ES sutarties 3 straipsnio 3 dalimi ir Protokolu Nr. 27 dėl vidaus rinkos ir konkurencijos, kuris pagal ES sutarties 51 straipsnį yra neatskiriama steigiamųjų sutarčių dalis ir kuriame numatyta, jog vidaus rinkoje turėtų veikti sistema, užtikrinanti, kad konkurencija nebūtų iškraipoma.

61 Šiuo atžvilgiu grąžinant su bendrąja rinka nesuderinamą pagalbą siekiama panaikinti konkurencijos iškraipymą, atsiradusį dėl konkurencinio pranašumo, kurį rinkoje turėjo šios pagalbos gavėjai, palyginti su jų konkurentais, ir taip atkurti ankstesnę situaciją iki šios pagalbos sumokėjimo (šiuo klausimu žr. 1995 m. balandžio 4 d. Sprendimo *Komisija prieš Italiją*, C-348/93, Rink. p. I-673, 27 punktą).

62 Be to, grąžinimu patvirtinama ne tik tai, kad aptariama pagalba yra nesuderinama, bet ir valstybės narės dvigubas įsipareigojimų neįvykdymas, įtvirtintas SESV 108 straipsnio 3 dalyje, pagal kurią ši valstybė, pirma, turi informuoti Komisiją apie planus, kuriais siekiama nustatyti ar keisti pagalbą ir, antra, negali įgyvendinti planuojamų priemonių, kol ši procedūra nepasieks galutinės sprendimo priėmimo stadijos.

63 Galiausiai reikia pridurti, jog šioje byloje, be to, kad aptariama neteisėta pagalba gali būti ypač žalinga konkurencijai, atsižvelgiant į jos didelę sumą, ypač didelį jos gavėjų skaičių ir jos mokėjimą, nesvarbu kokiame ūkio sektoriuje veiklą vykdo jos gavėjai, kaip teisingai nurodo Komisija, akivaizdu, jog didžioji aptariamų sumų dalis dar nėra grąžinta arba grąžinimo įrodymas nebuvo pateiktas Komisijai.

64 Todėl ir kaip matyti iš diskusijų per posėdį, reikia nurodyti, kad Italijos Respublika ir Komisija sutaria dėl bendros suteiktos pagalbos sumos, kuri siekia 251 271 032,37 euro. Be to, Komisija pripažįsta, kad pagalba, siekianti 63 062 555 eurų sumą, turi būti laikoma grąžinta.

65 Dėl Italijos Respublikos mokumo Teisingumo Teismas ne kartą yra nusprendęs, kad skaičiavimo būdas, kurį taikant Komisija siūlo padauginti bazinę sumą iš specialaus aptariamai valstybei narei taikomo koeficiento, yra tinkama priemonė atspindėti atitinkamos valstybės mokumą ir kartu leidžia protingai diferencijuoti įvairias valstybes nares (minėto 2009 m. liepos 7 d. Sprendimo *Komisija prieš Graikiją* 123 punktas ir jame nurodyta teismo praktika). Taigi reikia, kaip tai padarė Komisija taikydama 2010 m. komunikatą, atsižvelgti į atitinkamoje valstybėje narėje vykusius pastaruosius infliacijos pokyčius ir jos bendrąjį vidaus produktą (BVP).

66 Vis dėlto Teisingumo Teismas, siekdamas nustatyti bazinę baudos sumą šioje byloje, turi atsižvelgti į šio sprendimo 32 punkte numatytus ypatumus, susijusius su pagalbos, sumokėtos pagal pagalbos schemą, kuri pripažinta nesuderinama su bendrąja rinka, grąžinimu.

67 Atsižvelgdamas į minėtus argumentus, Teisingumo Teismas mano, kad yra tinkama šioje byloje nustatyti kas pusmetį mokamą 30 milijonų eurų baudą.

68 Todėl reikia įpareigoti Italijos Respubliką sumokėti Komisijai į jos sąskaitą „Europos Sąjungos nuosavi ištekliai“ baudą, kurios suma gaunama padauginus 30 milijonų eurų bazinę sumą iš neteisėtos ir nesuderinama pripažintos pagalbos, kuri pasibaigus aptariamam laikotarpiui dar nebuvo grąžinta arba nebuvo įrodytas jos grąžinimas, procentinės dalies, skaičiuojamos nuo bendros šio sprendimo paskelbimo dieną negrąžintos sumos. Ši bauda mokama kas pusmetį, kiek vėluojama priimti minėto 2004 m. balandžio 1 d. Sprendimo *Komisija prieš Italiją* įgyvendinimo priemones,

skaičiuojant nuo šio sprendimo priėmimo iki minėto 2004 m. balandžio 1 d. sprendimo įgyvendinimo.

iii) Dėl baudos sumokėjimo sąlygų

69 Reikia priminti, kaip matyti iš šio sprendimo 51 punkto, kad atitinkama valstybė narė turi pateikti tiesioginių ir patikimų Sprendimo 2000/128 įgyvendinimo ir aptariamos neteisėtos pagalbos grąžintų sumų įrodymų.

70 Šiuo atžvilgiu, jeigu aptariamą neteisėtą pagalbą grąžina įmonė gavėja, Italijos Respublika turi pateikti atsiskaitymo lapelius, patvirtinančius kiekvieną lėšų judėjimą, tariamai atitinkantį grąžintinos neteisėtos pagalbos grąžintą dalį.

71 Kitais atvejais reikia pritaikyti reikalaujamų įrodymų pobūdį prie faktinių situacijų, su kuriomis susiduria aptariama valstybė narė vykdydama grąžinimo procedūras, ypatumų.

72 Kalbant apie atvejus, kada aptariama pagalba turi būti išieškota iš bankrutuojančių įmonių arba tų, kurioms taikoma bankroto procedūra, kuria siekiama realizuoti turtą ir įvykdyti įsipareigojimus, reikia priminti, kad pagal nusistovėjusią teismo praktiką tai, kad įmonės susiduria su sunkumais arba bankrutuoja, neturi poveikio

įsipareigojimui grąžinti pagalbą (visų pirma žr. 2007 m. gruodžio 6 d. Sprendimo *Komisija prieš Italiją*, C-280/05, 28 punktą ir jame nurodytą teismo praktiką).

73 Tačiau pagal taip pat nusistovėjusią teismo praktiką ankstesnė padėtis iš esmės gali būti atkurta, o dėl neteisėtai suteiktos pagalbos atsiradęs konkurencijos iškraipymas panaikintas, įtraukus į balansą įsipareigojimą sugrąžinti atitinkamą pagalbą (2011 m. balandžio 14 d. Sprendimo *Komisija prieš Lenkiją*, C-331/09, Rink. p. I-2933, 60 punktas ir jame nurodyta teismo praktika).

74 Siekiant apskaičiuoti baudą šioje byloje Italijos Respublika turi pateikti Komisijai aptariamų reikalavimų įregistravimo vykdant bankroto procedūrą įrodymus. To negalėdama padaryti ši valstybė narė turi pateikti visus įrodymus, kad dėl to ėmėsi visų reikiamų priemonių. Ypač tuo atveju, kai buvo atmestas prašymas įregistruoti reikalavimą, ji turi įrodyti, kad pagal nacionalinę teisę taikė visas procedūras, siekdama užginčyti tokį atmetimą.

75 Todėl, priešingai nei tvirtina Komisija, Italijos Respublika neturi pareigos, siekiant apskaičiuoti baudą šioje byloje ir, kalbant apie bankrutuojančias įmones arba tas, kurioms taikoma bankroto procedūra, pateikti ne tik skolinių reikalavimų įtraukimo prie šių įmonių įsipareigojimų įrodymus, bet ir jų turto pardavimo rinkos sąlygomis įrodymus. Be to, kaip teisingai tvirtina ši valstybė narė, siekiant patenkinti Komisijos prašymą dėl baudų, mokamų dėl šio sprendimo nevykdymo, neturi būti atsižvelgiama į sumas, kurios dar neišieškotos iš bankrutuojančių įmonių, tačiau kurioms išieškoti ši valstybė narė ėmėsi visų būtinų priemonių. Priešingu atveju tokia bauda netektų pritaikomo pobūdžio ir proporcingumo pripažintam įsipareigojimų neįvykdymui, kaip numatyta šio sprendimo 49 punkte, nustatant Italijos Respublikai piniginę naštą, kuri

susijusi su pačia bankroto procedūra bei nežinia, kiek ji truks, su kuo ši valstybė narė nėra tiesiogiai susijusi.

76 Kalbant apie atvejus, kuriais aptariama neteisėta pagalba turi būti grąžinta iš įmonių, kurių atžvilgiu nesėkmingai buvo priimtos laikinosios apsaugos ir individualios vykdymo priemonės, reikia priminti, kad atitinkama valstybė narė turi imtis, o vėliau apie tai pranešti Komisijai, visų priemonių, leidžiančių grąžinti neteisėtą pagalbą ir prireikus tokių, kurios leistų iškelti bankroto bylą, kad ji galėtų užtikrinti reikalavimus iš tokių įmonių turto (šiuo klausimu žr. minėto 2007 m. gruodžio 6 d. Sprendimo *Komisija prieš Italiją* 28 punktą ir jame nurodytą teismo praktiką). Todėl valstybė narė turi pateikti įrodymų, pirma, kad atitinkamų įmonių atžvilgiu vykdoma bankroto procedūra ir, antra, kad įtraukė skolinius reikalavimus prie šių įmonių įsipareigojimų laikantis šio sprendimo 72–74 punktuose nurodytų principų.

77 Kalbant apie atvejus, kuriais aptariama neteisėta pagalba turi būti išieškota iš likviduotų įmonių, įrodymo, jog jos išbrauktos iš registro, pakanka patvirtinti, kad jos nebeegzistuoja ir kad neįmanoma grąžinti šios pagalbos.

78 Galiausiai, kalbant apie atvejus, kai dėl nurodymų grąžinti aptariamą neteisėtą pagalbą pateikti ieškiniai nacionaliniuose teismuose, atitinkama valstybė narė, laikydamasi reikalavimo grąžinti su bendrąja rinka nesuderinamą pagalbą, turi užginčyti bet kokį nacionaliniu lygiu priimtą sprendimą, dėl kurio Komisijos sprendimas netenka veiksmingumo, ypač dėl priežasčių, kaip šiuo atveju, susijusių su senaties termino taisyklių taikymu (pagal analogiją žr. 1997 m. kovo 20 d. Sprendimo *Alcan Deutschland*, C-24/95, Rink. p. I-1591, 34 ir 38 punktus) arba su įrodymais. Todėl dėl analogiškų motyvų, kaip nurodytieji šio sprendimo 74 punkte, įrodymo, kad buvo imtasi visų

reikiamų priemonių, pakanka, kad atitinkama pagalba nebūtų įtraukta prie dar negrąžintos pagalbos, į kurią reikia atsižvelgti apskaičiuojant baudą.

B — *Dėl vienkartinės sumos*

1. Šalių argumentai

79 Komisija, remdamasi apskaičiavimo būdu, nurodytu jos 2005 m. gruodžio 13 d. komunikate, atnaujintame 2010 m. komunikatu, mano, kad iš pradžių nustatyta 31 744 eurų vienkartinė suma už dieną, taikant šį komunikatą pakeista 27 200 eurų, apskaičiuota padauginus bazinę vienkartinę sumą, kuri yra 200 eurų, iš sunkumo koeficiento 8, iš koeficiento už trukmę 3 ir iš *n* faktoriaus koeficiento 17, ir padauginus iš dienų, kiek tęsiasi įsipareigojimų neįvykdymas, skaičiaus nuo 2004 m. balandžio 1 d. iki šio sprendimo paskelbimo dienos, atitinka pažeidimo sunkumą ir yra reikiamo atgrasomo pobūdžio.

80 Komisija dėl jos taikomo apskaičiavimo būdo teigia, kad kiekvienu konkrečiu atveju jis priklauso nuo visų svarbių veiksnių, pvz., pažeidimo trukmės po jį konstatavusio sprendimo, aptariamų viešųjų ir privačių interesų ir Italijos Respublikos veiksmų. Atsižvelgiant į tai, kad ši valstybė neįvykdė įsipareigojimų praėjus dešimčiai metų po Sprendimo 2000/128 ir šešeriems metams po minėto 2004 m. balandžio 1 d. Sprendimo *Komisija prieš Italiją* priėmimo, ir į tai, kad aptariama pagalba buvo mokama, nepaisant, kokiame ūkio sektoriuje vykdė veiklą gavėjai, ir iš esmės naudos gavo Italijos įmonės, Komisija mano, kad Teisingumo Teismui pateiktas pasiūlymas yra adekvatus.

81 Italijos Respublika tvirtina, kad vienkartinė suma yra neproporcinga jos elgesio ir galimos žalos dėl kaltinamo pažeidimo atžvilgiu, visų pirma atsižvelgiant į minėtą 2005 m. liepos 12 d. Sprendimą *Komisija prieš Prancūziją*. Šiuo klausimu ši valstybė narė remiasi šio atvejo ypatumais, susijusiais su Sprendimo 2000/128 sudėtingumu, tuo, kad neįmanoma jį įgyvendinti per trumpą laikotarpį ir pozityviu jos elgesiu vykstant procesui.

2. Teisingumo Teismo vertinimas

a) Dėl vienkartinės sumos nustatymo principo

82 Visų pirma reikia priminti, kad atsižvelgiant į EB 228 straipsnio 2 dalyje numatytos procedūros tikslus, Teisingumo Teismas, naudodamasis savo diskrecija, kuri jam suteikta šiuo straipsniu, turi teisę nustatyti kartu ir baudą, ir vienkartinę sumą (šiuo klausimu žr. minėto 2005 m. liepos 12 d. Sprendimo *Komisija prieš Prancūziją* 83 punktą).

83 Įpareigojimas sumokėti vienkartinę sumą kiekvienu atskiru atveju turi priklausyti nuo visų svarbių veiksnių, susijusių ir su konstatuoto pažeidimo ypatybėmis, ir su atitinkamos valstybės narės, prieš kurią pradėta procedūra pagal EB 228 straipsnį, elgesiu. Šiuo klausimu šioje nuostatoje Teisingumo Teismui suteikta didelė diskrecija sprendžiant, ar reikia skirti tokias sankcijas (minėto 2009 m. liepos 7 d. Sprendimo *Komisija prieš Graikiją* 144 punktas ir jame nurodyta teismo praktika).

84 Šioje byloje, be aptariamo įsipareigojimų neįvykdymo, kuris nustatytas šio sprendimo 60–63 punktuose, sunkumo reikia nurodyti, kad žodinės proceso dalies užbaigimo dieną, t. y. praėjus daugiau nei septyneriems metams po minėto 2004 m. balandžio 1 d. Sprendimo *Komisija prieš Italiją* paskelbimo ir daugiau nei dvylikai metų po Sprendimo 2000/128 priėmimo 1999 m. gegužės 11 d., Italijos Respublika vis dar negalėjo tiksliai nustatyti galutinės pagalbos, kurią reikia susigrąžinti, sumos, kaip tai matyti iš šios valstybės narės pateikto tripliko.

85 Be to, tik praėjus dvejiems metams po to paties Sprendimo *Komisija prieš Italiją* paskelbimo ši valstybė narė priėmė pirmąsias atitinkamas priemones siekiant įveikti sunkumus identifikuoti ir grąžinti Sprendimu 2000/128 neteisėta ir nesuderinama pripažintą pagalbą, kaip tai matyti iš šio sprendimo 10–19 punktų ir kaip tai per posėdį pripažino Italijos Respublika. Būtent 2008 m. balandžio 8 d. Dekretas įstatymas Nr. 59, skirtas išspręsti procedūrinę problemą, susijusią su Italijos teismų sprendimu sustabdyti nurodymus gražinti aptariamą neteisėtą pagalbą, buvo priimtas tik pasibaigus 2008 m. vasario 1 d. pateiktoje pagrįstoje nuomonėje nustatytam terminui ir leido tik iš dalies kompensuoti tai, kad vėluojama grąžinti šiame sprendime numatytą pagalbą (pagal analogiją žr. 2010 m. gruodžio 22 d. Sprendimo *Komisija prieš Italiją*, C-304/09, Rink. p. I-13903, 40–42 punktus ir 2011 m. gegužės 5 d. Sprendimo *Komisija prieš Italiją*, C-305/09, Rink. p. I-3225, 38–40 punktus).

86 Be to, pagal nusistovėjusią teismo praktiką valstybė narė turi privalomas sumokėti sumas susigrąžinti veiksmingai. Pavėluotas susigrąžinimas pasibaigus nustatytam terminui neatitiktų sutarties reikalavimų (šiuo klausimu žr. minėto 2011 m. gegužės 5 d. Sprendimo *Komisija prieš Italiją* 27 punktą ir jame nurodytą teismo praktiką).

87 Šiuo požiūriu negalima pritarti Italijos Respublikos nurodytiems pateisinimams, pagal kuriuos minėtą sprendimą buvo uždelsta įvykdyti dėl vidinių sunkumų, susijusių su priemonių, kurias reikia įgyvendinti, siekiant identifikuoti aptariamos neteisėtos pagalbos gavėjus ir iš jų išieškoti šią pagalbą, sudėtingumu. Kaip Teisingumo Teismas ne kartą yra pabrėžęs, pirma, kad valstybė narė negali remtis vidaus teisės nuostatomis,

praktika ar vidaus teisės tvarkos situacijomis tam, kad pateisintų Sąjungos teisėje nustatytų pareigų neįvykdymą (visų pirma žr. 2009 m. birželio 4 d. Sprendimo *Komisija prieš Graikiją*, C-568/07, Rink. p. I-4505, 50 punktą), ir, antra, kad neteisėtos pagalbos panaikinimas ją susigrąžinant yra logiška jos neteisėtumo konstatavimo pasekmė ir ši pasekmė negali priklausyti nuo formos, kuria minėta pagalba buvo suteikta (šiuo klausimu žr. minėto Sprendimo *Komisija prieš Lenkiją* 54 punktą ir jame nurodytą teismo praktiką).

88 Taigi reikia konstatuoti, kad įsipareigojimų neįvykdymas, kuriuo kaltinama Italijos Respublika, tęsėsi ilgą laiką ir bet kuriuo atveju nebuvo susijęs su sunkumais grąžinti pagalbą, skirtą pagal schemą, kuri pripažinta neteisėta ir nesuderinama su bendrąja rinka.

89 Be to, Teisingumo Teismas mano, kad pripažinto įsipareigojimų neįvykdymo teisinis ir faktinis kontekstas gali būti požymis, jog veiksmingai analogiškų Sąjungos teisės pažeidimų pasikartojimo prevencijai ateityje gali prireikti imtis atgrasančios priemonės (šiuo klausimu žr. 2008 m. gruodžio 9 d. Sprendimo *Komisija prieš Prancūziją*, C-121/07, Rink. p. I-9159, 69 punktą).

90 Ypač reikia nurodyti, kad prieš Italijos Respubliką yra priimti keli sprendimai pagal EB 88 straipsnio 2 dalį, kuriuose pripažinta, jog iškart ir veiksmingai nesusigrąžinusi pagalbos, kuri buvo skirta pagal schemas, pripažintas neteisėtomis ir nesuderinamomis su bendrąja rinka, ji neįvykdė įsipareigojimų.

91 Taigi, be to, jog buvo pripažinta, kad iškart ir veiksmingai nebuvo įvykdytas Sprendimas 2000/128, numatytas minėtame 2004 m. balandžio 1 d. Sprendime *Komisija prieš Italiją*, kurio neįgyvendinus pradėta ši byla, Teisingumo Teismas pripažino ir kitus įsipareigojimų neįvykdymo atvejus būtent šiais sprendimais: 2006 m. birželio 1 d. Sprendimu *Komisija prieš Italiją* (C-207/05), minėtu 2007 m. gruodžio 6 d.

Sprendimu *Komisija prieš Italiją*, minėtu 2010 m. gruodžio 22 d. Sprendimu *Komisija prieš Italiją* ir minėtu 2011 m. gegužės 5 d. Sprendimu *Komisija prieš Italiją*.

92 Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, Teisingumo Teismas mano šiuo atveju esant pagrįsta Italijos Respubliką įpareigoti sumokėti vienkartinę baudą.

b) Dėl vienkartinės sumos dydžio

93 Jeigu Teisingumo Teismas nusprendžia įpareigoti sumokėti vienkartinę sumą, naudodamasis savo diskrecija jis turi ją nustatyti taip, kad, pirma, ji atitiktų aplinkybes ir, antra, būtų proporcinga konstatuotam įsipareigojimų nevykdymui ir tos atitinkamos valstybės narės mokumui (žr. minėto 2011 m. kovo 11 d. Sprendimo *Komisija prieš Graikiją* 31 punktą).

94 Tarp šiuo atžvilgiu svarbių veiksnių yra, pvz., pažeidimo trukmė po jį konstatavusio sprendimo ir pažeidimo sunkumas (šiuo klausimu žr. minėto 2009 m. liepos 7 d. Sprendimo *Komisija prieš Graikiją* 147 ir 148 punktus ir juose nurodytą teismo praktiką).

95 Be argumentų, išdėstytų šio sprendimo 58–63, 84 ir 85 punktuose, susijusių su pažeidimo trukme ir jo sunkumu, reikia atsižvelgti į Italijos Respublikos pateiktą informaciją, patvirtinančią, kad susigrąžinti aptariamą neteisėtą pagalbą buvo sunkiau todėl, kad ji buvo skirta pagal pagalbos schemą, kad Sprendimu 2000/128 aptariamos pagalbos suderinamumui buvo taikomos sąlygos ir todėl jo įgyvendinimu iš anksto

buvo daroma prielaida, kad valstybė narė identifikavo šios pagalbos gavėjus ir nustatė kiekvieno iš jų gautą sumą.

96 Iš viso to, kas išdėstyta, Teisingumo Teismas mano, kad Italijos Respublikai nustačius sumokėti 30 milijonų eurų dydžio vienkartinę sumą, kurią ji privalės sumokėti pagal EB 228 straipsnio 2 dalies trečią pastraipą, būtų tinkamai atsižvelgta į nagrinėjamos bylos aplinkybes.

97 Todėl iš Italijos Respublikos reikia priteisti sumokėti į Komisijos sąskaitą „Europos Sąjungos nuosavi ištekliai“ 30 milijonų eurų vienkartinę sumą.

VI — Dėl bylinėjimosi išlaidų

98 Pagal Procedūros reglamento 69 straipsnio 2 dalį pralaimėjusiai šaliai nurodoma padengti bylinėjimosi išlaidas, jeigu laimėjusi šalis to reikalavo. Kadangi Komisija reikalavo priteisti iš Italijos Respublikos bylinėjimosi išlaidas ir buvo nustatytas įsipareigojimų neįvykdymas, pastaroji turi padengti bylinėjimosi išlaidas.

Remdamasis šiais motyvais, Teisingumo Teismas (trečioji kolegija) nusprendžia:

1. Iki datos, kurią pasibaigė 2008 m. vasario 1 d. Europos Bendrijų Komisijos pagal EB 228 straipsnį pateiktoje pagrįstoje nuomonėje nustatytas terminas,

nesiėmusi visų priemonių, įgyvendinančių 2004 m. balandžio 1 d. Sprendimą *Komisija prieš Italiją* (C-99/02) dėl pagalbos, kuri pagal 1999 m. gegužės 11 d. Sprendimą 2000/128/EB dėl Italijos taikomos pagalbos schemos užimtumui skatinti buvo pripažinta neteisėta ir nesuderinama su bendrąja rinka, susigrąžinimo iš gavėjų, Italijos Respublika neįvykdė įsipareigojimų pagal šį sprendimą ir EB 228 straipsnio 1 dalį.

2. **Įpareigoti Italijos Respubliką sumokėti Europos Komisijai į jos sąskaitą „Europos Sąjungos nuosavi ištekliai“ baudą, kurios suma gaunama padauginus 30 milijonų eurų bazinę sumą iš neteisėtos nesuderinama pripažintos pagalbos, kuri pasibaigus aptariamam laikotarpiui dar nebuvo grąžinta arba nebuvo įrodytas jos grąžinimas, procentinės dalies, skaičiuojamos nuo bendros šio sprendimo paskelbimo dieną negrąžintos sumos. Ši bauda mokama kas pusmetį, kiek vėluojama priimti 2004 m. balandžio 1 d. Sprendimo *Komisija prieš Italiją* (C-99/02) įgyvendinimo priemones, skaičiuojant nuo šio sprendimo iki minėto 2004 m. balandžio 1 d. sprendimo įgyvendinimo.**

3. **Priteisti iš Italijos Respublikos sumokėti į Europos Komisijos sąskaitą „Europos Sąjungos nuosavi ištekliai“ 30 milijonų eurų vienkartinę sumą.**

4. **Italijos Respublika padengia bylinėjimosi išlaidas.**

Parašai.